

Związek Żydów i judaizmu z niemieckością jest szczególny. Nigdzie indziej asymilacja i akulturacja Żydów do kultury większościowej nie osiągnęła takiego stopnia i takiej intensywności, jak miało to miejsce w Niemczech. Nigdzie indziej też Żydów z taką determinacją i bezwzględnością nie starano się z tej kultury usunąć. Niniejszy projekt odmalowuje obraz jednego z najgłębszych i najbardziej intymnych związków między żydowskością i niemieckością, jakim bez wątpienia jest trwający nieustannie od dwóch wieków związek filozofii praktycznej Immanuela Kanta z myślą żydowską.

Głównym celem projektu jest dostarczenie – dotychczas nie sporządzanej – wyczerpującej analizy związków Kanta z judaizmem w ich przede wszystkim filozoficznej, ale również historycznej złożoności. Już za swojego życia Kant cieszył się dużą popularnością w żydowskich kręgach studenckich i oświeceniowych. Historie z tym związane są dobrze znane i dokładnie omówione w literaturze przedmiotu. W tym zakresie wkład projektu ogranicza się do syntetycznego przedstawienia zastanej wiedzy i pomniejszych polemik.

Z kolei w jego części filozoficznej, celem projektu jest przedstawienie Kantowskiej koncepcji religii żydowskiej w kontekście innych znaczących filozoficznych teorii judaizmu z danego okresu. Analizie zostaje poddany stosunek myśli Kanta do prekursora żydowskiego oświecenia, Mojżesza Mendelssohna, w jej dynamicznym rozwoju od początkowego zachwyty Kanta religijno-politycznymi poglądami Mendelssohna do późniejszego rozczarowania królewieckiego filozofa trwaniem autora *Jerozolimy* przy fundamentalnych zasadach ortodoksyjnego judaizmu. Innym istotnym w danym kontekście żydowskim filozofem jest Saul Ascher. Postawa Aschera względem Kanta jest ambiwalentna. Z jednej strony uważa się on za kantystę, ale z drugiej nie powstrzymuje go to od krytykowania swojego mistrza. Przedmiotem intensywnej krytyki Aschera jest nacisk, jaki Kant kładzie na brak ciągłości między judaizmem i chrześcijaństwem. Z kolei ta krytyka daje okazję do pogłębionego namysłu nad rzeczywistym poglądem Kanta na temat spójności tradycji judeochrześcijańskiej.

Poglądy Kanta zostają też zestawione z koncepcjami kontr-oświeceniowców i prekursorów romantyzmu, J.G Hamanna i J.G. Herdera, którzy sformułowali oryginalne teorie judaizmu i zawarli je w działach krytycznie nastwionych wobec Kanta i Mendelssohna. Podkreślona zostaje również rola Spinozy i protestantyzmu, jako czynników formatywnych dla dyskursu, w który Kant i jego współcześni byli uwikłani.

W drugim kroku projekt opisuje pośmiertną recepcję Kanta wśród myślicieli żydowskich, którzy byli – i dalej są – przyciągani do myśli autora *Krytyki czystego rozumu* ze względu na jej żydowskie, a później również antyżydowskie, wątki. Szczególną uwagę projekt kieruje na sugestię Isaaca Breuera, który zauważył, że Kanta teoria wolności może wiele zyskać z zharmonizowania jej z praktyką rytualną. Projekt bierze tę uwagę na poważnie i nadaje jej systematyczną treść.

Zaznaczona powyżej zmiana postawy żydowskich myślicieli wobec filozofii Kanta zaszła na tle Holokaustu. Projekt zabiera głos w odnośnej debacie, dotyczącej miejsca Kanta w niemieckiej tradycji intelektualnej poprzedzającej to wydarzenie. Niektórzy komentatorzy wskazują tu na bezpośrednią drogę „od Kanta do Auschwitz”, inni zaś zwracają uwagę na bezzasadność percepcji Zagłady jako usankcjonowanej etyką Kantowską. W tej debacie projekt przyznaje rację drugiemu stronnictwu, podkreśla jednak istotne przeoczenie Kantowskiej etyki, która nie dostrzegła, i dlatego w żaden sposób nie ubiegła, możliwości bezinteresownego zła, które charakteryzowało wielu nazistów, z opisanym w słynnej pracy Hanny Arendt Adolfem Eichmannem na czele.

Tym niemniej projekt opowiada się za istnieniem licznych i głębokich filozoficznych powinowactw między istotną treścią myśli moralnej Kanta i judaizmem. Dlatego też argumentuje przeciwko takim autorom, jak Jeszajahu Lejbowic, którzy dążą do separacji tych dwóch nurtów intelektualnych.